

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Speciálně pedagogická činnost

na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky

metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018

www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012

Mgr. Bronislava Valentová

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah:

1. Úvod

2. Speciální pedagog

2.1. Legislativa

2.2. Náplň práce

2.2.1. Depistážní, diagnostické a intervenční činnosti

2.2.2. Metodické a koordinační činnosti

2.2.3. Konzultační, poradenské a intervenční činnosti

2.3. Kvalifikační standardy školního speciálního pedagoga

2.4. Prostory a vybavení poradenského pracoviště školního speciálního pedagoga

2.5. Časová dostupnost služeb školního speciálního pedagoga

2.6. Informovanost o službách školního speciálního pedagoga

2.7. Práce s informacemi a důvěrnými daty školního speciálního pedagoga

3. Z praxe školního speciálního pedagoga na ZŠ Přerov, Boženy Němcové 16

3.1. Speciální vzdělávací potřeby žáků ZŠ Boženy Němcové

3.2. Práce se žáky

3.2.1. Individuální práce

3.2.2. Skupinová práce

3.3. Práce s učiteli

3.4. Práce s rodiči

3.5. Spolupráce s jinými zařízeními

4. Závěr

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Úvod

Trendem dnešní doby je co nejširší dostupnost odborných pedagogicko-psychologických služeb žákům základních, speciálních a středních škol, jejich učitelům a rodičům. Proto se cca od poloviny 90. let uplatňuje stále více na našich školách profese školního psychologa a profese školního speciálního pedagoga, kteří nepracují vzdáleně, na odborném pracovišti, nýbrž přímo v terénu školy. Jejich počet se neustále zvyšuje.

Charakter a náplň práce školních speciálních pedagogů je přitom odlišný od práce např. v pedagogicko-psychologické poradně, speciálně pedagogickém centru nebo středisku výchovné péče.

Pokud je školní poradenské pracoviště se školním speciálním pedagogem zřízeno na základní škole, kterou navštěvuje velké procento žáků se sociálním znevýhodněním, pak je jeho náplň práce odlišná i od práce kterou vykonávají školní speciální pedagogové ve školách pro žáky s jinými specifickými vzdělávacími potřebami.

Obsahem této metodiky je vzhled do práce, činností, pracovních podmínek a výsledků práce školního speciálního pedagoga působícího na škole s žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí. Tyto informace byly získány praxí díky projektu „ZŠ Boženy Němcové – centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí“.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2. Školní speciální pedagog:

Školní speciální pedagog působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, případně školním psychologem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. (Věstník MŠMT, 2005)

2.1. Legislativa

- Školský zákon č.561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, která je jedním z prováděcích předpisů ke školskému zákonu.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

2.2. Náplň práce

Školní speciální pedagog vykonává činnosti zaměřené na odbornou podporu integrovaných žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a všech ostatních žáků, kteří potřebují speciálně pedagogickou podporu a péči založenou na krátkodobých či dlouhodobých podpůrných opatřeních. O svých činnostech vede písemnou dokumentaci v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Spolupracuje se specializovanými školskými a dalšími poradenskými zařízeními, zejm. pedagogicko-psychologickými poradnami, dále se zařízeními a institucemi zdravotnickými a sociálními, s orgány státními i nestátními s organizacemi péče o děti a mládež apod.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Uvnitř školního poradenského pracoviště je nutné rozdělení činností všech poradenských odborníků. Školní speciální pedagog či školní psycholog vytváří systém včasné identifikace žáků s výukovými obtížemi a vytváří strategii používání ve školách pro prevenci výukových obtíží ve vztahu k reedukaci. Dále se věnuje metodické podpoře učitelů, zajišťuje krizovou intervenci.

2.2.1. Depistážní, diagnostické a intervenční činnosti

✓ Depistážní činnosti

Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče.

✓ Diagnostické a intervenční činnosti

A) Diagnostika speciálních vzdělávacích potřeb žáka (shromažďování údajů o žákovi, včetně anamnézy osobní a rodinné), analýza získaných údajů a jejich vyhodnocení.

B) Vytyčení hlavních problémů žáka, stanovení individuálního plánu podpory v rámci školy a mimo ni (druh, rozsah, frekvenci, trvání intervenčních činností).

C) Realizace intervenčních činností, tj.

- provádění, event. zajištění krátkodobé i dlouhodobé individuální práce se žákem (speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činnosti reedukační, kompenzační, stimulační),
- provádění, event. zajištění speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činností reedukačních, kompenzačních, stimulačních se skupinou žáků,
- participace na vytvoření individuálního vzdělávacího plánu (v kooperaci s třídním učitelem, učitelem odborného předmětu, s vedením školy, se zákonnými zástupci žáka, se žákem a s ostatními partnery podpůrného týmu uvnitř a vně školy),
- průběžné vyhodnocování účinnosti navržených opatření, dle potřeby navržení a realizace úprav,
- úpravy školního prostředí, zajištění speciálních pomůcek a didaktických materiálů,

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- zabezpečení průběžné komunikace a kontaktů s rodinou žáka (se zákonným zástupcem),
- speciálně pedagogické poradenské intervence a služby pro žáky, zákonné zástupce a pedagogy školy,
- participace na kariérovém poradenství-volba vzdělávací cesty žáka-individuální provázení žáka
- konzultace s pracovníky specializovaných poradenských a dalších pracovišť

2.2.2. Metodické a koordinační činnosti

- Participace na přípravě programu zápisu do 1.ročníku základního vzdělávání.
- Metodická pomoc třídním učitelům.
- Pracovní semináře pro pedagogické pracovníky (konzultace a metodické vedení).
- Účast na pracovních poradách školy.
- Koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole (výchovní poradce, školní metodik prevence, třídní učitelé).
- Koordinace poradenských služeb mimo školu a spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.
- Metodická podpora pro učitele při tvorbě školního vzdělávacího programu.

2.2.3. Konzultační poradenské a intervenční činnosti

- Individuální práce se žáky v osobních problémech (konzultace, vedení).
- Krizová intervence a zpracování krize pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce.
- Prevence školního neúspěchu žáků (náprava, vedení, apod.).
- Skupinová a komunitní práce s žáky.
- Koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- Individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání.
- Konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí.
- Pomoc při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.3. Kvalifikační standardy školního speciálního pedagoga

Kvalifikační standardy školního speciálního pedagoga (stejně i dalších poradenských pracovníků školy) jsou specifikovány zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Podle § 18 výše zmíněného zákona speciální pedagog získává odbornou kvalifikaci vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném magisterském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na speciální pedagogiku. (Z.č. 563/2004 Sb.)

2.4. Prostory a vybavení poradenského pracoviště školního speciálního pedagoga

Škola zajistí prostorové podmínky pro poskytování poradenských služeb tak, aby nedocházelo ke kolizi se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, protože školní speciální pedagog pracuje s daty důvěrnými a zejména citlivými. Pro práci s těmito daty jsou stanovena pravidla zákonem č. 101/2000 Sb. Prostory musí vyhovovat platným obecně závazným hygienickým a požárním normám. Jsou vybaveny nástroji (např. diagnostickými testy) a pomůckami nezbytnými pro poskytování standardních činností školního speciálního pedagoga, které vytváří důstojné prostředí pro konzultace školního speciálního pedagoga s žáky a jejich rodiči a umožňuje vedení dokumentace a evidence o žácích v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů

2.5. Časová dostupnost služeb školního speciálního pedagoga

Školní speciální pedagog má pevně stanoveny konzultační hodiny pro žáky, rodiče a učitele. Ve svých konzultačních hodinách je dostupný v prostorách vyhrazených pro poskytování poradenských služeb. Denní doba poskytování poradenské služby se řídí charakterem této služby a potřebami žáků, rodičů a učitelů.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2.6. Informovanost o službách školního speciálního pedagoga

Školní speciální pedagog zpracovává soubor informací o poradenských službách, které poskytuje žákům a jejich rodičům. Přehled o poskytovaných službách ve škole je veřejně přístupný na nástěnce v budově školy, na webových stránkách školy apod. a zahrnuje zejména:

- umístění prostor pro poskytování poradenských služeb v budově školy,
- jméno školního speciálního pedagoga a dalších poradenských pracovníků,
- základní informace o nabízených službách školního speciálního pedagoga a dalších poradenských pracovníků školy,
- konzultační hodiny školního speciálního pedagoga a dalších poradenských pracovníků školy.

O poskytování poradenských služeb informuje ředitel školy ve svých výročních zprávách.

2.7. Práce s informacemi a důvěrnými daty školního speciálního pedagoga

Informace a důvěrná data o žácích a jejich rodičích, která se školní speciální pedagog dozví v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňována v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých předpisů. Způsob realizace pravidel pro ochranu informací a důvěrných dat v dokumentaci školního speciálního pedagoga a dalších poradenských pracovníků školy je konkretizován ve školním programu pedagogicko-psychologického poradenství.

V případě, že škola ukončí pracovní smlouvu se školním speciálním pedagogem nebo školním psychologem, je třeba zajistit předání dokumentace a nástrojového vybavení novému odborníkovi nebo případné převedení dokumentace příslušnému školskému poradenskému zařízení v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. (MŠMT: Věstník, 2005)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3. Z praxe školního speciálního pedagoga na ZŠ Přerov, B. Němcové 16

3.1. Speciální vzdělávací potřeby žáků ZŠ Přerov, Boženy Němcové 16

Při práci školního speciálního pedagoga na škole s žáky se sociálním znevýhodněním je nutné brát zřetel na to, že žáci školy (i když málokterého z nich rodiče nechají vyšetřit odbornými pracovníky v PPP, SPC...) vykazují známky žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.

Jedná se o tyto znevýhodnění:

A Zdravotní postižení

- mentální postižení (pseudoretardace)
- specifické poruchy učení
- poruchy chování
- poruchy řeči
- další zdravotní postižení

B Zdravotní znevýhodnění

- 1. dlouhodobá onemocnění a zdravotní oslabení

C Sociální znevýhodnění

D Výjimečné nadání

E Další důležitá specifika

- kombinace různých znevýhodnění a postižení
- těhotenství

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.2. Práce se žáky

3.2.1. Individuální práce s žáky

- *Logopedická péče*

Logopedická péče v resortu školství představuje vysoce specializovanou činnost v oblasti speciální pedagogiky. Je poskytována dětem a žákům s vadami řeči a sluchu v celém komplexu, se zřetelem k jejich potřebám a jejich pedagogické a sociální integraci a je zahájena co nejdříve od okamžiku zjištění vady.

O průběhu individuální logopedické péče a postupech provádění logopedických cvičení informuje školní speciální pedagog/logoped průběžně rodiče, resp. zákonné zástupce dítěte. Měl by spolupracovat s nimi a s ostatními pedagogickými pracovníky a odborníky, kteří se podílejí na komplexní péči o postižené dítě a jeho vzdělávání, resp. přípravě na vzdělávání. Každému dítěti je zaveden logopedický deník, ve kterém je vyznačen postup nápravy a konkrétní příklady, které jsou nutné každodenně procvičovat.

V zájmu dítěte s postižením a v zájmu dosažení odpovídající efektivity poskytované logopedické péče by měl školní speciální pedagog/logoped úzce spolupracovat s rodiči/zákonnými zástupci těchto dětí a poskytovat jim potřebné metodické instrukce a odborné konzultace.

Aktivní spolupráce s účastí rodičů je však u dětí se sociálně znevýhodněného prostředí téměř nulová. Většinou rodiče o spolupráci nejeví zájem, nebo pouze povrchní. Veškerá logopedická náprava je pak závislá pouze na cvičení s logopedem, nebo učitelem během pobytu dítěte ve škole. Z tohoto důvodu je náprava velmi pomalá a někdy i nerealizovatelná. Přesto je ale nutno podotknout, že při méně závažných poruchách je možné vady řeči minimalizovat, nebo dokonce odstranit.

Na začátku školního roku provede školní speciální pedagog/logoped diagnostiku u nově příchozích žáků přípravného ročníku a 1. třídy. Žáci s prostou vadou řeči ho pak

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

pravidelně (většinou 1. týdně) navštěvují. Bohužel, špatná docházka dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí do školy a nespolupráce rodičů působí negativně a komplikuje tak nápravnou péči. Žáci se závažnější, nebo komplikovanější vadou, kde je nutná spolupráce rodičů, jsou odesláni ke klinickému logopedovi.

Kromě nápravy se školní logoped také zaměřuje na podporu přirozeného rozvoje komunikačních schopností a dovedností u dětí, na prevenci vzniku poruch řeči a na rozvoj a stimulaci komunikačních schopností a dovedností.

- *Edukace, reedukace*

Žáci, kteří splňují podmínku k zařazení do speciálního školství a jsou integrováni na základní škole, využívali služeb školního speciálního pedagoga k nápravám dysporuch, k nácviku technik a doplnění učiva, které nebyli schopni pochopit během vyučování.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Žáci, kteří mají vypracovaný Individuální vzdělávací plán, docházejí pravidelně většinou 1x týdně, nebo dle potřeby.

Tyto služby však také využívají žáci, kteří nejsou diagnostikováni PPP, nebo SPC (rodiče nespolupracují), nebo nesplňují podmínky k zařazení do speciálního školství a přesto vyžadují speciálně pedagogickou pomoc. Učitelé tyto děti posílají většinou tehdy, když je nutný individuální přístup, doplnění nebo fixace učiva. Tito žáci využívají služeb nepravidelně -dle potřeby.

- *Krizová intervence*

Jednou z hlavních činností školního speciálního pedagoga je krizová intervence.

Největší část krizových intervencí poskytnutých na ZŠ Boženy Němcové se týká nevladatelného chování žáka během pobytu ve škole. Většinou se jedná o agresivní chování vůči učitelům a spolužákům, konflikty vzniklé nerespektováním autority, ujasňování si pozic v kolektivu, neochota se vzdělávat.

V tomto případě se většinou jedná o okamžitou pomoc ihned po konfliktu, která je poskytnutá žákovi (případně pedagogovi, rodiči), kdy speciální pedagog společně s klientem hledá jiný pohled na věc, seznamuje klienta s důsledky jeho chování, hledá vhodné styly komunikace a řešení konfliktních situací. Důležité je, aby klient viděl ve školním speciálním pedagogovi partnera, který mu pomáhá najít nejvhodnější cestu k vyřešení konfliktu a následné zvládnutí situace. S klientem i nadále pracuje školní speciální pedagog, nebo psycholog formou individuálních konzultací.

Většina těchto krizových situací si vyžaduje neodkladné řešení, a proto je krizová intervence na prvním místě v náplni práce školního speciálního pedagoga a psychologa. Jakákoliv jiná činnost (logopedie, edukace...) je v případě nutnosti odložena, nebo dokonce přerušena.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.2.2. Skupinová práce s žáky

- *Tematické komunity*

Ve spolupráci se školním psychologem a sociálním pedagogem na škole probíhaly komunitní skupiny.

Výhodou skupinové práce je především to, že skupina poskytuje cvičné prostředí pro život: To, co by pro vás bylo příliš riskantní nebo přinejmenším obtížné v běžném životě, si můžete snáze vyzkoušet ve skupině dalších osob a navíc dostanete informaci o tom, jak vaše chování vnímají druzí. Díky tomu, že získáte zpětnou vazbu, jak působíte navenek, můžete své chování lépe měnit. Navíc se dozvíte, jak se s různými problémy vypořádávají druzí, takže se ve svých těžkostech nebudete cítit osamoceni a můžete se učit z chyb ostatních členů skupiny. Skupinová práce se sice doporučuje především u vztahových problémů, bývá však také dobře využitelná k vytvoření náhledu našich žáků na jejich chování a nácvik vhodné komunikace.

V letošním školním roce fungovaly čtyři komunity, ve kterých byli žáci rozděleni do skupin dle tématu – sebevědomí, budoucnost, komunikace a skupina dětí s ADHD. V každé skupině jsou děti z různých tříd (6. – 9. třída) a dělají techniky k danému tématu. Tito žáci jsou do skupiny vybráni na začátku školního roku na základě doporučení pracovníků školního poradenského pracoviště a učitelů. Ve skupině bývá přibližně šest až osm osob. Pravidelně se schází jednou za týden.

Na dětech, které prošly nebo procházejí těmito skupinami, jsou vidět změny v jejich komunikačních stylech a to nejen vůči učitelům, ale i mezi sebou. Jsou vidět změny i v tom, jak tyto děti přistupují k žákům jiných tříd – lépe navazují kontakty mezi sebou, mají větší možnosti témat k diskusi. Samozřejmě se našlo i pár jedinců, kteří brali tyto skupiny jako únik z vyučování, práce ve skupinách je nezajímala. Tyto jedince jsme další roky už nevybírali do skupin a nahradili je žáky, u kterých jsme v jejich přítomnosti ve skupinách viděli větší přínos a to jak pro ně, tak i pro celou skupinu.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- *Práce se třídními kolektivy*

Se třídami, ve kterých se vyskytl problém (např. šikana, agrese, nebo jiné rizikové chování...), nebo na které upozornili pedagogové, pracuje školní speciální pedagog společně se školním psychologem na „ozdravení třídy“. V případě podezření na šikanu provádí nejprve školní speciální pedagog diagnostiku třídního kolektivu (pozorování, výpovědi dětí, sociometrické dotazníky SORAD, B-3), potom teprve následuje skupinová práce se třídou.

Výhodou této skupinové práce je, že děti mají možnost zažít novou zkušenost, která může přinést žádoucí změny a která spočívá v tom, že žáci mohou sami v sobě objevit schopnost nasměrovat skupinu k obratu v jejím vývoji, k jejímu růstu a trvale ji zbavit rizika výskytu rizikového chování.

Podstatou metody není patologické nastavení skupiny a potlačování projevovaného zla silou, jak to uplatňují restriktivní postupy, ale směr jejího působení je orientován tak, aby zápas se zlem začalo vybojovávat každé dítě ve svém vlastním nitru. Práce není snadná. Jedná se o vysoce profesionální úkon a odborný pracovník v sobě musí snoubit roli terapeuta, vychovatele a mediátora zároveň. Z toho vyplývá, že je nezbytné, aby uměl vhodně aplikovat direktivní i nedirektivní způsoby vztahování se k dětem a role podle potřeby střídat. Vzhledem k náročnosti zákroku je snahou, aby se třídou pracovali dva odborníci podobně jako u terapeutické skupiny.

V první fázi je nezbytné získat vliv na dění ve skupině a stát se pro žáky neformální autoritou, což představuje zcela zásadní a snad nejobtížnější úkol. Takovou pozici totiž nelze zajistit žádným „nařízením shora“. Direktivní role vychovatele je na místě pouze v situaci, kdy je nutné zajistit bezpečný prostor pro vlastní terapeutický proces, nebo je-li třeba obnovit sílu vlastního vlivu. Avšak pozor na přemíru direktivity, protože dětem zabrání v nezbytném spontánním vyjadřování svých postojů, hodnot, prožitků a emocí. Při takovémto potlačení spontaneity pak hrozí, že se děti dostatečně neotevřou, což fakticky znemožní další postup v práci se třídou.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- *Edukativní skupinová práce*

Ke zvýšení individualizace výuky školní speciální pedagog pracoval s malými skupinkami žáků (6-8 dětí). Většinou se jednalo o skupinky žáků prvního a druhého ročníku. Třída tak mohla být rozdělena na dvě až tři skupiny a souběžně s ní pracoval učitel, asistent pedagoga a školní speciální pedagog. Během této individualizované výuky si žáci procvičovali a osvojovali náročnější učivo. Každý pedagog pak mohl ke každému dítěti přistupovat individuálně a lépe tak zohledňovat jeho specifika a potřeby.

Edukativní skupinovou práci také využíval školní speciální pedagog k rozvoji komunikativních a čtenářských dovedností a rozvoji slovní zásoby v rámci logopedické prevence.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.3. Práce s učiteli

- *Konzultace a metodická podpora*

Školní speciální pedagog poskytoval konzultace a metodické vedení pedagogům. Tyto konzultace a metodickou podporu však velmi ovlivňovalo přijetí této nové pracovní pozice ve škole. Pedagogové byli z počátku nadšeni, že bude ve škole odborník, ale jejich představa byla taková, že za ně všechno vyřeší a jim se uleví. Během realizace projektu si však museli zvykat na to, že školní speciální pedagog a psycholog jsou pouze jejich partneři, kteří se jim budou snažit pomoci, případně jim poradí nebo budou hledat nové cesty, ale rozhodně za ně problém nevyřeší bez jejich pomoci a aktivního zapojení. Často byly používány věty: „Udělej s tím/ním něco... Někam ho pošli...To už není možné...To s ním určitě nepůjde...“ apod. Většinou vyžadovali rychlé a účinné řešení, které jim ale nebylo možné nabídnout. Ke konci projektu je však, ale nutno konstatovat, že spolupráce s většinou pedagogického sboru je na dobré úrovni.

- *Skupinová práce s pedagogickým sborem*

Spolu se školním psychologem byly organizovány komunitní kruhy učitelů, které měly sloužit jako jistý způsob intervize. Z počátku byly tyto komunitní kruhy (za pomoci vedení školy) realizovány pravidelně a účast na nich byla dobrá. Vzhledem k dalším akcím v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a účastí pedagogů na supervizích pořádaných školou se četnost těchto komunitních kruhů snížila. Pokud, ale proběhnou, pak je pedagogové hodnotí většinou kladně.

Kromě komunitních kruhů také pracovníci školního poradenského pracoviště předávali pedagogickému sboru své nově nabyté zkušenosti a vědomosti, které získali v dalším vzdělávání. Vedli také vzdělávací a metodické semináře.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

3.4. Práce s rodiči

Rodiče žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí většinou se školou nekomunikují, nechtějí spolupracovat, málo z nich chodí na třídní schůzky nebo konzultace pro rodiče. Je to pravděpodobně způsobeno tím, že většina rodičů slýchává jen samá negativa na své dítě, a proto se tomu raději vyhne.

Spolu se školním psychologem jsme se pokusili o komunitu pro rodiče. Bohužel se nám podařilo pouze jedno setkání a i na něm nám rodiče řekli, že šli do školy s velkým strachem, co jejich dítě zase provedlo. Vysvětlili jsme jim naši vizi, jak chceme s dětmi pracovat, čeho chceme dosáhnout a že bychom s nimi rádi spolupracovali. Myslím, že rodiče byli velmi překvapeni naším přístupem, vyjádřili nám podporu a ochotu s námi dále spolupracovat, ale bohužel k dalším setkáním se již nedostavili.

Rodiče žáků druhého stupně většinou sami vyhledají speciálního pedagoga, nebo psychologa až v případě, kdy jejich dítě provede nějaký velký průšvih. Rodiče žáků na prvním stupni (nejčastěji 1., 2. třídy) vyhledají speciálního pedagoga v případě, že potřebují poradit s výukovými i výchovnými problémy svých dětí. Občas se také stává, že přijdou i se svými osobními problémy. S věkem dětí však jejich zájem rapidně klesá.

V případě, že má žák dlouhodobé výchovné/výukové problémy, je rodič zván na pohovor nebo výchovnou komisi. Během těchto pohovorů se pracovníci školního poradenského pracoviště snaží vést rozhovor tak, aby rodiče pochopili, že chtějí jim a jejich dítěti pomoci a uzavřít s nimi nějakou dohodu, pomoci jim najít cestu, nebo je seznámit s dalšími postupy. Pouhá informace o prohřešku, nebo nevhodném chování jejich dítěte je naprosto nevhodné. Na tuto informaci reagují většinou podrážděně a pohovor, nebo výchovná komise rozhodně nesplní svůj účel.

3.5. Spolupráce s jinými zařízeními

Během realizace projektu se podařilo navázat dobrou spoluprací s odborníky působícími v Olomouckém kraji.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Velmi prospěšná byla spolupráce s odborníky (pedopsychiatr, etoped, psychoped, surdoped, kurátor pro děti a mládež....). S těmito odborníky bylo průběžně konzultováno vzdělávání a zdravotní stav, další prognóza a společné postupy u dětí, které mají ve své péči. U těchto konzultací je samozřejmě nutné, aby rodiče souhlasili s předáváním informací. U žáků, u kterých funguje tato spolupráce, je vidět velké zlepšení a jejich posun je rychlejší.

Spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou, Speciálně pedagogickým centrem, Střediskem výchovné péče poskytovala školnímu speciálnímu pedagogovi hlavně metodické vedení.

Kromě těchto odborníků spolupracoval školní speciální pedagog s neziskovou organizací Armáda spásy a nabízel jejich klientům speciálně pedagogické a logopedické služby. Konkrétně se jednalo o návštěvy v Azylovém domě pro matky s dětmi, které probíhaly 1x týdně v bytech klientů. Hodnocení této služby ze strany organizace i klientů bylo velmi kladné.

4. Závěr

Práce školního speciálního pedagoga na základní škole, ve které se vzdělává velké procento žáků se sociálním znevýhodněním, má svá specifika a nedá se srovnávat s prací speciálního pedagoga třeba v Pedagogicko-psychologické poradně, Speciálně pedagogickém centru, Středisku výchovné péče apod. Jeho pracovní náplň je velmi různorodá a tvořivá. Kromě standardních činností musí školní speciální pedagog pružně reagovat na momentální potřeby školy. V případě výskytu jakéhokoliv problému, který si vyžaduje speciálně pedagogický zásah, musí vyhodnotit jeho závažnost a pracovat na jeho odstranění. Z pohledu školního speciálního pedagoga je škola živý organismus, který se stále vyvíjí a pracuje.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Aktivity projektu budou v rámci udržitelnosti zachovány minimálně do 30. 6. 2017.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Daší tituly, které jsou součástí sborníku

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Závěrečná publikace
k projektu

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Bronislava Valentová a kol.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora budoucí kariéry
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Ilona Bočínská

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Psychologická podpurná činnost
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Martina Shaw

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

 INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora volnočasových aktivit
na základní škole se sociálně znevýhodněnými žáky
metodika

ZŠ Boženy Němcové - centrum podpory žáků ze sociokulturně znevýhodněného prostředí

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.2.12/03.0018
www.cepoza.webnode.cz

Přerov 2012 Mgr. Petr Vymazal, DiS.

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.